

Adroddiad i'r	Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd
Dyddiad y cyfarfod	22 Mawrth 2024
Swyddog Arweiniol	Steve Price, Rheolwr y Gwasanaethau Democrataidd
Pennaeth Gwasanaeth	Catrin Roberts, Pennaeth Gwasanaeth Cymorth Corfforaethol: Pobl
Awduron yr adroddiad	Karen Evans a Rhian Evans, Cydlynwyr Craffu
Teitl	Trefniadau Craffu Rhanbarthol

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

1.1. Darparu gwybodaeth am sut mae trefniadau Craffu awdurdod lleol yn berthnasol i ddarparu gwasanaethau cyhoeddus rhanbarthol.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.1. Cydymffurfio â chais y Pwyllgor a darparu gwybodaeth am sut mae trefniadau Craffu awdurdod lleol yn berthnasol i ddarparu gwasanaethau cyhoeddus rhanbarthol ac am ddulliau craffu ar amryw gyrrff rhanbarthol neu gyrrff is-ranbarthol ar hyn o bryd.

3. Beth yw'r Argymhelliad?

3.1 Bod y Pwyllgor yn ystyried a thrafod y wybodaeth a ddarparwyd.

4. Manylion yr adroddiad

4.1. Mae'r adroddiad hwn yn darparu trosolwg o'r trefniadau craffu amrywiol sydd ar waith ar hyn o bryd, neu sy'n cael eu cynnig, ar gyfer y cyrrff gwasanaethau

cyhoeddus rhanbarthol/is-ranbarthol sy'n gysylltiedig yn uniongyrchol gydag awdurdodau lleol ar draws rhanbarth gogledd Cymru.

- 4.2. Gydag awdurdodau lleol yn ceisio cydbwysu galw cynyddol am wasanaethau yn erbyn adnoddau sy'n lleihau, a hynny am y dyfodol rhagweladwy, mae'n bosibl y bydd dulliau rheolaeth ranbarthol ar gyfer darparu gwasanaethau cyhoeddus yn dod i'r amlwg. Yn ogystal, mae Llywodraeth Cymru (LIC) wedi cyfarwyddo y dylai meysydd penodol o ran darparu gwasanaethau gael eu harwain gan gynlluniau rhanbarthol, a dyna pam y penderfynodd sefydlu Cyd-bwyllgorau Corfforedig. Mae'r ffactorau hyn yn atgyfnerthu'r angen i awdurdodau lleol fod â threfniadau craffu cadarn ar waith i ddiogelu darpariaeth gwasanaethau o ansawdd uchel, wedi'u cydlynu'n rhanbarthol, yn eu hardaloedd lleol.
- 4.3. Nid yw rhanbartholi darpariaeth gwasanaeth yn gysyniad newydd. Crëwyd Heddlu Gogledd Cymru a Gwasanaeth Tân Gogledd Cymru (Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru yn ddiweddarach) fel rhan o brosesau ad-drefnu llywodraeth leol cynharach. Er nad oes prosesau ad-drefnu llywodraeth leol pellach yn cael eu cynnig ar hyn o bryd, mae nifer o gyrrff gwasanaethau cyhoeddus rhanbarthol yn bodoli eisoes, â'r nod o greu synergedd rhwng amryw sefydliadau, osgoi ailadrodd gwaith, a lleihau costau darparu gwasanaethau.
- 4.4. Ar lefel strategol, mae nifer o fyrddau neu wasanaethau sy'n gweithredu ar sail ôl-troed rhanbarthol neu is-ranbarthol ar hyn o bryd. Yn debyg i awdurdodau eraill, mae Sir Ddinbych yn cyfrannu at waith y cyrrff hyn. Yn rhanbarthol, y prif rai ar hyn o bryd yw:

- GWE (Gwasanaeth Rhanbarthol Gwella Ysgolion)
- Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru
- Cyd-bwyllgor Corfforedig Gogledd Cymru
- Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru
- Cyd-Bwyllgor Gwastraff Gweddilliol Gogledd Cymru
- Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru

Is-ranbarthol

- Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Conwy a Sir Ddinbych
- Cyd-bwyllgor Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol (AHNE) Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy

- 4.5 Gan mai cyrff darparu gwasanaethau cyhoeddus yw'r rhain, mae'n briodol bod eu gweithgareddau a'u penderfyniadau'n cael eu deall yn briodol a'u bod yn dryloyw i'r gymuned ehangach. Mae gan bwyllgorau craffu'r awdurdod lleol rôl bwysig i'w chwarae wrth ymgysylltu ag aelodau a'r cyhoedd o ran darparu gwasanaethau rhanbarthol ac wrth ddarparu her a mesurau atebolrwydd lle bo angen.
- 4.6 Mae'r Rheoliadau neu Gytundebau a sefydlodd y cyrff uchod yn nodi bod gofyn iddynt fod yn ddemocrataidd atebol i'w hawdurdodau cyfansoddol trwy graffu. Er bod y Rheoliadau neu Gytundebau a sefydlodd Fwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru a'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn nodi bod gofyn i bob awdurdod lleol ddynodi pwyllgor craffu penodol i graffu ar y cyrff hyn, mae'r trefniadau craffu ar eu cyfer yn amrywio ar draws y rhanbarth. Mae'r tabl yn Atodiad 1 yn darparu trosolwg o'r trefniadau craffu presennol ar gyfer GwE, Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru, y Cyd-bwyllgor Corfforedig a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus ar draws y rhanbarth.

Trefniadau presennol Sir Ddinbych

- 4.7 **Gwasanaeth Rhanbarthol Gwella Ysgolion (GwE):** Ar hyn o bryd, mae swyddogion GwE yn mynychu pwyllgorau Craffu (yn bennaf y Pwyllgor Craffu Perfformiad) gyda swyddogion y Gwasanaeth Addysg, ar wahoddiad y Pwyllgor, i drafod materion sy'n ymwneud â chefnogi ysgolion a pherfformiad. Mae rhagor o wybodaeth ar gael yn Atodiad 1.
- 4.8 **Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru:** Mae adroddiad chwarterol a blynyddol i'r Pwyllgor Craffu ar gynnydd yn erbyn Bargen Dwf Gogledd Cymru yn ofyniad Cytundeb y Fargen Derfynol. Fel rhan o Gytundeb y Fargen Derfynol, cytunodd pob un o'r chwe awdurdod lleol ar 'Brotocol Craffu', a chaiff diweddariadau rheolaidd am waith Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru eu cyflwyno i bwyllgor Craffu 'perthnasol' pob awdurdod. Mae Sir Ddinbych wedi dynodi'r Pwyllgor Craffu Partneriaethau fel ei bwyllgor Craffu 'perthnasol' ar gyfer y diben hwn. O ganlyniad, mae'r Pwyllgor Craffu Partneriaethau yn cael adroddiadau perfformiad Chwarter 1, 2 a 3 Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru er gwybodaeth, yna caiff adroddiad Chwarter 4 a'r Adroddiad Blynyddol eu cyflwyno'n ffurfiol i'r Pwyllgor gan Arweinydd y Cyngor (cynrychiolydd CSDd ar Fwrdd Uchelgais Economaidd

Gogledd Cymru) a swyddogion o Swyddfa Rheoli Portffolio'r Bwrdd. Mae'r 'Protocol Craffu' a nodir uchod yn cynnwys dull a gytunir ar gyfer delio ag achos o 'Alw i Mewn' hefyd.

Gan fod 'lles economaidd' yn un o'r pwerau a roddwyd i Gyd-bwyllgor Corfforedig newydd Gogledd Cymru, bu rhywfaint o drafodaeth am drosglwyddo swyddogaethau'r Bwrdd i'r Cyd-bwyllgor. Byddai hyn yn golygu y byddai Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru yn is-bwyllgor i'r Cyd-bwyllgor Corfforedig. Mae pob un o'r chwe awdurdod lleol wedi cymeradwyo'r newid hwn mewn egwyddor, fodd bynnag, nid yw'r trefniadau hyn wedi'u cadarnhau eto a bydd rhaid i unrhyw newid gael ei gymeradwyo gan Aelodau. Bydd trefniadau craffu ar gyfer Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru yn Sir Ddinbych, fel mewn mannau eraill, yn parhau ar eu ffurf bresennol nes i'r sefyllfa gael ei hegluro.

4.9 Cyd-bwyllgor Corfforedig Gogledd Cymru: Creodd Llywodraeth Cymru Gyd-bwyllgor Corfforedig Gogledd Cymru dan Reoliadau Cyd-bwyllgor Corfforedig y Gogledd (Cymru) 2021. Daeth i fodolaeth ar 1 Ebrill 2021 ac roedd gofyn gwneud trefniadau i weithredu ei swyddogaethau o 30 Mehefin 2022. Mae'r Cyd-bwyllgor Corfforedig yn gorff strategol lefel uchel a rhoddir pwerau iddo o ran:

- datblygu cynllun trafniadaeth rhanbarthol strategol
- datblygu cynllun datblygu strategol a
- sicrhau lles economaidd cyffredinol y rhanbarth

Mae aelodaeth y Cyd-bwyllgor Corfforedig yn cynnwys cynrychiolwyr o'r chwe awdurdod lleol a Pharc Cenedlaethol Eryri. Dim ond mewn perthynas â datblygu'r Cynllun Datblygu Strategol y mae gan aelodau Parc Cenedlaethol Eryri hawliau pleidleisio ar y Cyd-bwyllgor.

Mae gwaith ar ddatblygu trefniadau craffu a fframwaith craffu ar gyfer y Cyd-bwyllgor yn mynd rhagddo ar hyn o bryd. Gallai'r trefniadau hyn gynnwys creu Cyd-bwyllgor Trosolwg a Chraffu Gogledd Cymru. Caiff rhagor o wybodaeth ei darparu wrth i'r trefniadau hyn ddatblygu.

4.10 Cyd-Bwyllgor Gwastraff Gweddilliol Gogledd Cymru: mae'r Bwrdd hwn yn cynnwys cynrychiolwyr o bob un o awdurdodau lleol Gogledd Cymru, ar wahân i Gyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam. Fe'i sefydlwyd i greu strategaeth a chaffael

gwasanaethau ar gyfer cael gwared ar wastraff gweddilliol ar y cyd. Ar hyn o bryd, nid oes trefniadau craffu rheolaidd ar waith yn Sir Ddinbych ar gyfer y Cyd-bwyllgor hwn.

4.11 Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru: mae'r asiantaeth hon yn rheoli, cynnal a chadw a darparu gwelliannau ar y rhwydwaith ffyrdd strategol yng ngogledd a chanolbarth Cymru ar ran Llywodraeth Cymru. Mae'n gweithredu ar sail partneriaeth rhwng 8 awdurdod lleol gogledd a chanolbarth Cymru. Ar hyn o bryd, nid oes trefniadau craffu rheolaidd ar waith yn Sir Ddinbych ar gyfer Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru.

4.12 Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Conwy a Sir Ddinbych: Mae Adran 58 Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 a Rheoliad 3 Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyd-bwyllgorau Trosolwg a Chraffu) (Cymru) 2013 yn darparu ar gyfer sefydlu cyd-bwyllgor craffu gan ddau neu fwy o awdurdodau lleol, trwy gytundeb. Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy a Chyngor Sir Ddinbych wedi cytuno i sefydlu Cyd-bwyllgor Trosolwg a Chraffu ar ddibenion craffu a chydymffurfio â dyletswyddau a roddir ar bwyllgorau Craffu o ran Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Mae'r Cyd-bwyllgor Trosolwg a Chraffu yn cwrdd ddwywaith y flwyddyn ar hyn o bryd.

Er bod un Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus arall ar y cyd yng ngogledd Cymru a bod y ddau arall wedi datblygu Cynllun Lles ar y cyd, Conwy a Sir Ddinbych yw'r unig siroedd sydd wedi sefydlu Cyd-bwyllgor Trosolwg a Chraffu. Mae Cyd-bwyllgor Trosolwg a Chraffu yn gweithredu yn union yr un modd ag unrhyw bwyllgor craffu awdurdod lleol, ac mae ganddo bwerau galw i mewn i'w defnyddio os oes gofyn.

Cyrff neu fyrddau rhanbarthol ac is-ranbarthol sy'n destun craffu yn Sir Ddinbych

4.13 Mae nifer o gyrff rhanbarthol neu is-ranbarthol eraill yn bodoli a gaiff eu craffu'n rheolaidd yn Sir Ddinbych. Y rhain yw:

Partneriaeth Diogelwch Cymunedol Conwy a Sir Ddinbych – mae aelod o'r Pwyllgor hwn yn mynychu'r Pwyllgor Craffu Partneriaethau o leiaf bob blwyddyn yn unol â gofynion adran 19 a 20 Deddf yr Heddlu a Chyfiawnder 2006. Dan y

Ddeddf hon, mae gofyn i bob awdurdod lleol fod â Phwyllgor Craffu Trosedd ac Anrhefn.

Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru – Y Bwrdd hwn yw un o'r 7 bwrdd a sefydlwyd ar draws Cymru i ddod ag awdurdodau lleol, byrddau iechyd lleol, y trydydd sector, defnyddwyr gwasanaeth a gofalwyr at ei gilydd i gydweithio wrth gynllunio a darparu gwasanaethau o ran oedolion ag anghenion gofal a chymorth, gofalwyr a phlant. Mae Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol yn gweithredu ar ôl-troed pob un o'r saith Bwrdd Iechyd yng Nghymru. Yn Sir Ddinbych, caiff Adroddiad Blynyddol y Bwrdd ei gyflwyno i'r Pwyllgor Craffu Partneriaethau.

4.14 Yn ogystal, mae trefniadau rhanbarthol eraill yn bodoli y gellir eu gwahodd ar gyfer craffu ar unrhyw adeg os bydd Aelodau'n teimlo y byddai elfennau o'u gwaith yn elwa o graffu. Mae'r rhain yn cynnwys **Bwrdd Diogelu Gogledd Cymru a Gwasanaeth Cynllunio at Argyfwng Rhanbarthol Siroedd Gogledd Cymru**. Nid oes yr un o'r uchod yn destun craffu rheolaidd yn Sir Ddinbych ar hyn o bryd.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at Gynllun Corfforaethol 2022 i 2027: Y Sir Ddinbych a Garem?

5.1. Mae gwaith partneriaeth effeithiol yn allweddol er mwyn i'r Cyngor wireddu ei uchelgais o ddarparu ei Gynllun Corfforaethol. Mae gan Graffu rôl hanfodol i'w chwarae wrth feithrin perthnasoedd gyda sefydliadau partner, gyda'r bwriad o sicrhau gwerth am arian a sicrhau bod gwasanaethau o ansawdd uchel yn cael eu darparu i breswylwyr lleol.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1. Nid oes unrhyw gostau'n codi'n uniongyrchol o lunio'r adroddiad hwn. Bydd angen i unrhyw gostau sy'n gysylltiedig â chefnogi craffu ar ddarparu gwasanaethau cyhoeddus gael eu hystyried fel rhan o'r costau sefydlu os a phan fydd unrhyw drefniadau rhanbarthol yn cael eu cynnig.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

7.1. Nid yw'n berthnasol gan nad oes angen gwneud penderfyniad.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

8.1. Nid yw'n berthnasol gan fod yr adroddiad hwn er gwybodaeth i'r Pwyllgor.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1. Amherthnasol.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ni ei wneud i'w lleihau?

10.1. Nid oes unrhyw risgiau wedi'u nodi o ran llunio'r adroddiad hwn. Fodd bynnag, mae craffu yn elfen allweddol o wneud penderfyniadau effeithiol, felly mae'n hanfodol bod yr holl drefniadau darparu gwasanaethau cyhoeddus, ar sail ardal awdurdod lleol, neu ar sail is-ranbarthol neu ranbarthol, yn cael eu dwyn i gyfrif yn effeithiol trwy system graffu gadarn.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

11.1. Nid oes angen gwneud penderfyniad. Mae'r sail ddeddfwriaethol ar gyfer y meysydd a gwmpesir o fewn yr adroddiad hwn yn cynnwys Adran 21 Deddf Llywodraeth Leol 2000, Adran 58 Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 a Rheoliad 3 Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyd-bwyllgorau Trosolwg a Craffu) (Cymru) 2013.